

מישד פיקודי (כמדים משמאל) וז'אן מאריה וולונטה (מאחוריו) — לא מיטמך היסטורי

בן ברקה ואופקיר (משמאל ממומנים) מסקנות כלליות —

גדול במאי איטליה, כסרט שאינו תיעודי, למרות היעדר העלילה שבו, אלא אוסף זכרונות מרתקים מבחינה חזותית, המציגים את הנשמה האופיי האוטלטי בכל הדרו. חבל להחמיץ.

אלו דילון ואיוו מונטאן. **חיפה**

פליני'רומא (פאר, איטליה) — עיר-הנצח כפי שמתקפת בעיניו של

את השוטרים ואת השודדים כאנשים הנ"ם בעל-כורחם, בהתאם לגורל שהוכתב להם — ומוכרחים להיפגש בסופו של דבר בתוך המעגל האדום. משחק מעולה של בורביל המנוח, ג'אן מריה וולונטה.

כאשר הגיעה הידיעה לעיתונים, התפוצצה שערורייה איומה. ממשלת צרפת פתחה בחקירה, אשר גילתה כי בדיוק באותו יום שנחטף בן ברקה, ביקר בפריז גנרל אופקיר, מי שהיה אז שר-הפנים של מרוקו. אחר הפך לראש-ממשלתה, קשר קשר נגד המלך, ונרצח — או התאבד — לפני מספר חודשים. כאשר הקשר האחרון שלו נכשל. אופקיר, שראה בזמנו בבן ברקה יריב מסוכן ורצה לנטרל אותו, היה, לדעת רבים, האחראי הישיר לחיסולו של המנהיג השמאלני. אולם החקירה גם גילתה שהאנשים אשר שיתפסו עולה עם אופקיר — נימנו על כל שכבות הציבור הצרפתי. הביון הצרפתי, שהפרשה כולה התרחשה מתחת לאפו מבלי שיצליח לתת לה הסבר סביר, הושם לצחוק בפני העולם. גנרל דה-גול רתח מזעם, והושמעו רמזים ברורים כי שירותי ביון זרים (יש אומרים אמריקאי, יש רומזים שאפילו הש.ב.) שיתפו פעולה בעניין.

לשיא הגיחוך הגיעה הפרשה כמה חודשים לאחר מכן, כאשר קולונל דלימי, סגנו של אופקיר — אשר הואשם על-ידי הצרפתים באירגון ההתנקשות — בא מרצונו לצרפת, העמיד את עצמו לרשות בתי-הדין. אלה לא הצליחו להוכיח את אשמתו, נאלצו לשלחו לחופשי.

מאז חלפו שמונה שנים, אבל העניין עדיין צורב את התודעה הגוליסטית. סרטו של בואסה היה בשביל המיסד השלטוני בצרפת כמנת-מלח בריאה על פצע פתוח. המיסד טען להגנתו, ובלי ספק שיש בכך מן הצדק, כי הסרט אינו משחור במדויק את הפרשה. אלא שלפי הנתונים המותרים לפירסום, אין כל אפשרות לשחרר את המדויק. כפי שבואסה והתסריטאי שלו, ג'ורג' (ג'י) סמפרון הסבירו, הכוונה הייתה להשתמש בפרשת בן ברקה להסקת מסקנות כלליות, לא ליצירת מיטמך היסטורי.

ואכן, הסרט צועד במידה רבה בעקבות דד בנישתה. גם כאן שונו שמות הגיבורים האמיתיים בפרשה (בן ברקה נקרא בסרט סעדיאל), ומספרו ריכזו לא פעם כמה דמויות אמיתיות לתוך דמות קולנועית אחת, כדי לתמצת פרשה שנגעה לעשרות רבות של אנשים.

גם אם הסרט אינו מדויק בדיוק את מה שקרה בפריז ב-1965, ואפילו אם הוא מספק פתרונות שהם בגדר השערה, יותר מאשר עובדה — הרי המסקנה הסופית המתבקשת בסופו, היא זו שהתבקשה גם בסוף הפרשה הממשית: משיגים של מדינת-חוק דמוקרטית הם היסודיים מאד בימינו. אפילו במדינה מתקדמת כצרפת אפשר לשים אותם לצחוק — ואין גואל. אבל במדינה דמוקרטית, לפחות, אפשר אחר כך לעשות מזה סרט ולהסיק מסקנות. מעניין מה היה קורה, לוא היה מישוהו רוצה להסריט בישראל את פרשת לבון.

תדריך

תל-אביב

*** טאורמה (בן-יהודה, איטליה) — סרט מסובך ומורכב, על בעיות סוציאליות ודתיות, של פיאר פאולו פאולוני. עשוי כולו רמזים וסמלים, ומיועד אך ורק למשוגעים לקולנוע, המוכנים לשבת ולשבור את הראש כדי למצוא את הפירוש.

ירושלים

*** המעגל האדום (ירושלים, צרפת) — סרט-פשע של מלוויל, המציג

לא להחליף

גליכות

רוצחי המיסד (גת, תל-אביב, צרפת) — הפרשה שמגולל מארסל קארנה בסרט זה איננה בחלט. רבות כמותה צלות מדי פעם בעיתונות היומית. בלשים אוסרים עפריין כדי לחקור אותו על פשע, מנסים לשכנע אותו תוך כדי חקירה שיודה במעשה. השיכנוע פועל טוב כליכך עד שהחשוד מועבר ישר להורחמתים. אלא שמכאן והלאה, מפליג קארנה עם הסרט שלו לעולם המלודרמה, בה הקהל יודע מראש מי טוב ומי רע. פרשת מותו של העבריין נמסרת, כמקובל בחוק ה-הצרפתי, לידי שופט-חוקר. זה גובה עדויות, ומכין את התיק לפני וישפט העניין בבית-הדין. המישטרה מנסה ללחוץ על השופט שיבטל את החקירה, בטענה שמדובר בטעות מצערת. מצפוניו של השופט אינו מניח לו לנחוג כך, למרות שמוגעים באנשים הקרובים ביותר אליו, ידידתו ובנו. אבל בסופו של דבר ברור, שמאחר והמיסד כולו עומד לצד המישטרה, כי אין לו סיכוי להצליח.

הסרט מציג באור מאוד בלתי-סימפטי — וכנראה מציג אותי את מישטרת צרפת. אלא שבדבר זה כבר נעשה, בצורה נוקבת וחריפה הרבה יותר, בוויזיו מאונס למשל. אך כשקארנה מגיע לשלב של הסקת מסקנות, מתוך כל מה שהראה על הדבר, הוא מתרכז לפתע, מביע כל מיני תקוות שוטוון ודאי שאינו קיים בעלילה. מרסל קארנה הוא במאי שמצד אחד איבד את המימד

חייל קטן

באירגון גדול

מיסמכי המאפיה (חן, תל-אביב, איטליה) — הסרט מבוסס על עיוותיו של ג'ו ואלאצ'י, רוצח שכיר בשורות המאפיה, היה הפושע בעל-הקאליבר הראשון שפתח את פיו. ואלאצ'י מסר לסנט האמריקאי מספיק עובדות על מיבנה האירגון ומנהיגיו כדי להכניס מאחורי מעול ובריה את מנהיגו, ויטו ג'נובזה. אולם לא היה די בעדותו כדי לפגוע בצורה רצינית באירגון עצמו. אלא שלהבדיל מן הסנדק, שהוא כמובן קנה-המידה המתבקש מאליו במקרה זה, הסרט של טרנס יאנג לא זו בלבד שיוצא מנקודת-ההשקפה של החייל הפשוט באירגון הפשע, אלא שתוך כליכך מגביל עצמו למסירה יבשה של עובדות. מאחר שלפל סרט מסחרי יש זמן קצוב, אין אפשרות להכניס את כל העובדות שחשף ואלאצ'י.

התוצאה: הסרט דו-ממדי שאף אחת מן הדמויות העוברות בו אינה מצליחה לעלות על עצמותיה בש"ו גידיים. וזה — למרות שהדמויות נושאות שמות מפורסמים בתולדות המאפיה כמו סלבטורה מאראנצו, אלברט אנאס-סטיה, ויטו ג'נובזה או לאקי לוציאנו, ולמרות שבין השחקנים המגלמים אותם נימנים כוכבים כמו לינו וטורה, אנג'לו אינפנטי, ג'וזף וייזמן או ואלתר קיארי.

היחיד שמצליח, למרות המיגבלות הללו, להיראות אנושי — הוא צ'ארלס ברונסון. אולי משום שהוא מופיע יותר זמן מן האחרים על המסך. אלא שנקודת-המבט

ז'אק ברל: הזמר משכנע יותר

הפיוטי שחיה דיגלו בתחילת שנות הארבעים, ומצד שני הוא רחוק עדיין מן הקצב והעריכה הדינמיים של סרטים מודרניים. הוא עדיין נשען על תרגילים ישנים של סצינות שיכרות ודמעות בעיניים, כמניעים דרמטיים. בתרגילים אלה, הוא נעזר בתפקיד הראשי בזמר ז'אק ברל; שחיה יותר משכנע בגלימת משורר מאשר בזו של איש-חוק.

צ'ארלס ברונסון: טיול בחצר הכלא

שהוא מייצג אינה מקיפה די הצורך, כדי שהסרט יוכל להיחשב כמספר את תולדות האמיתיים של המאפיה. מה שעצוב לא פחות: במערכת-היחסים שלו עם ממוניו, קשה, כמו בסרטים דומים על נושא זה, להתעלם מן העובדה שיוצרי הסרט מתייחסים לעולם הפשע בצורה דו-משמעית, כאשר ההערצה וההערכה לשולטים בו בול-טות יותר מן התיעוב.